

کارل پوپر یکی از مشهورترین و بحث‌برانگیزترین فیلسوفان قرن بیستم است که دیدگاه‌ها و آرای او چه در باره فلسفه علم و چه در باب فلسفه سیاسی تفاسیر گوناگون و نیز مشاجرات بسیاری برانگیخته است. افکار پوپر قریب به سه دهه است که وارد ایران شده و در کشور ما نیز بسیار بحث‌انگیز بوده است. کتاب در باره پوپر کتابی کم‌حجم و در عین حال، منسجم و هدفمندی است که می‌تواند مدخل مناسبی برای ورود به آرا و اندیشه‌های کارل پوپر باشد. این کتاب دارای نه فصل است: عنوان فصل اول منطبق با اکتشاف علمی است که نام یکی از کتب مشهور و مهم پوپر است؛ چنان‌که نام فصل دوم، نیز همان‌طور که در کتاب مهم اوست: حدس‌ها و ابطال‌ها. عناوین فصول دیگر به ترتیب عبارتند از: معرفت عینی، معرفت و مسئله نفس و بدن، واقع‌گرایی و هدف علم، جهان‌گشوده، فقر تاریخی‌گرایی، درجست‌وجوی جهانی بهتر، جامعه باز و دشمنان آن.

مؤلف کتاب مارک نوترنو در دیباچه کتاب آورده است:

« کارل پوپر (۱۹۹۴-۱۹۰۲) در سراسر جهان به عنوان یکی از بزرگترین فیلسوفان علم قرن بیستم و فصیح‌ترین و نافذترین ناقدان مارکسیسم و جامعه بسته در این قرن شناخته می‌شود. پوپر حامی آشکار عقل‌گرایی و نقاد ثابت‌قدم‌گرایش‌های ذهنی‌گرا و استبدادی در حوزه علم و جامعه بود. او به خاطر ارائه معیار ابطال‌پذیری برای تمایز میان علم و مابعدالطبیعه بلندآوازه بود، ولی اهمیت بیشتر او به دلیل اصل خطا‌پذیری، یکسان‌انگاری عقلانیت با رویکرد انتقادی، نقد استقرا و توصیف علم به عنوان یک فعالیت بی‌پایان حل مسئله است که در خلال آزمون و خطا رشد می‌کند. شاید بیشترین اهمیت او به خاطر دفاعش از جامعه باز و آزادی اندیشه باشد. پوپر ناقد نظریه‌های تعیین‌گرا در باب علم و جامعه و طرفدار آزادی اراده بود و در سال‌های بعدی عمرش از معرفت‌شناسی تکاملی، دوگانه‌انگاری بدن و ذهن و این اندیشه که نظریه‌ها، مسائل و به صورت عام، مصنوعات ما به یک جهان سوم عینی ولی غیر مادی تعلق دارد، جانبداری کرد. پوپر عادت داشت به دانشجویانش بگوید که چیزی به عنوان روش علمی جدا از روش آزمون و خطا وجود ندارد. این ایده ساده راهی انقلابی در تفکر فلسفی و علمی گشود. پوپر می‌اندیشید که ما همگی به دنبال جهانی بهتر می‌گردیم و تعلیم می‌داد که به جای آن که نظریه‌ها و باورهایمان را بدون نقادی و بر پایه نفوذ و اقتدار [دیگران] بپذیریم یا بکوشیم آن‌ها را با توسل به عقل و تجربه توجیه کنیم، می‌باید به دنبال یافتن مسائل و ناسازگاری‌های آن‌ها باشیم و تلاش کنیم با حداکثر توان خود آن‌ها را حذف کنیم. به جای تلاش برای اثبات حقایق خود می‌باید بکوشیم راه‌های خطای خود را کشف کنیم. او تمام فلسفه‌اش را در این سخنان خلاصه کرد:

ON POPPER, Mark Notturmo, WADSWORTH PHILOSOPHERS SERIES, THOMSON LEARNING, Belmont, CA/ USA, COPYRIGHT 2001

«شاید من برخطا باشم و تو بر صواب

و چه بسا با سخت‌کوشی به حقیقت نزدیک‌تر شویم.»

این کتاب با برگردان محمد سعیدی‌مهر به فارسی، از سوی انتشارات رویش نو در دست انتشار است. ●

در باره پوپر

پریش کوششی